

Aan de fracties van GrienLinks en PvdA
t.a.v. de heer J. Knol en de heer K. Zwart
Postbus 20120
8900 HM LEEUWARDEN

Leeuwarden, 27 mei 2025
Verzonden, **27 MEI 2025**

Ons kenmerk : 02373888
Domein/ Team : Domein Beleid en Strategie
Behandeld door : of @fryslan.frl
Uw kenmerk :
Bijlage(n) :

Onderwerp : beantwoording schriftelijke vragen over emissiearme vloeren

Geachte heren Knol en Zwart,

Uw schriftelijke vragen op grond van artikel 42 van het Reglement van Orde, binnengekomen op 18 april 2025 beantwoorden wij als volgt.

Uw inleiding:

Op de website www.veeteelt.nl werd op 15 april 2025 verwezen naar een onderzoek van Wageningen Livestock Research. Uit het onderzoek blijkt dat uit stallen met een emissiearme vloer niet minder stikstof verloren gaat dan uit stallen met een normale roostervloer.

Het onderzoek was een uitbreiding van een eerder uitgevoerde studie waarover in 2023 werd gepubliceerd. Toen kwamen de onderzoekers al tot de conclusie dat alle onderzochte systemen minder emissies reduceerden dan op basis van de emissiefactor op de RAV-lijst mocht worden verwacht.

Bij melkveestallen met een emissiearme vloer is het stikstofverlies voor bijna alle staltypen significant hoger dan verwacht op basis van de emissiefactoren op de RAV-lijst. Voor een aantal staltypen is de stikstofemissie zelfs significant hoger dan de emissie uit een gangbare stal met een roostervloer zonder emissiearme techniek.

Op 20 december 2024 stond op www.veeteelt.nl een artikel dat in België twijfels zijn over de werking van de Lely Sphere en ligt er een advies in België de Lely Sphere niet op de lijst van goedgekeurde technieken te zetten.

Emissiearme vloeren werden en de Lely Sphere wordt gezien als innovatieve oplossing bij de aanpak van de stikstofproblematiek. Het blijkt echter dat de (laboratorium)onderzoeken steeds een te hoge verwachting opleveren en de praktijk weerbarstig is.

In Fryslân zijn bij het oplossen van de Stikstofproblematiek hoge verwachtingen gewekt bij technische innovaties. Op basis daarvan zijn subsidies verstrekt en bij vergunningverlening is rekening gehouden met theoretische 'emissiewinst'. Boeren zijn hierdoor op het verkeerde been gezet en hebben hoge kosten gemaakt. De producenten van de zogenaamde emissiearme vloeren en de financiers zijn de enige partijen die (financieel) voordeel hebben behaald. Dat dreigt wederom te gebeuren.

De fracties van GrienLinks en PvdA stellen daarom de volgende vragen:

Vraag 1:

Is GS op de hoogte van de twijfels over de werking van technische innovatieve maatregelen?

Antwoord vraag 1:

Wij zijn op de hoogte van deze twijfels. Tegelijkertijd zien wij ook recente rapporten van WUR, onder meer in opdracht van IPO, die onderstrepen dat innovatie juist grote kansen biedt in de strijd tegen de stikstof- en broeikasgasuitstoot van de landbouw. Daarnaast is het spectrum van landbouwinnovaties die bij kunnen dragen aan emissiereductie breder dan alleen emissiearme vloeren.

Vraag 2:

Welke landelijke en provinciale subsidieregelingen zijn er voor emissie beperkende maatregelen voor de agrarische sector?

Antwoord vraag 2:

Landelijk is de [Subsidiemodules brongerichte verduurzaming stal- en managementmaatregelen \(Sbv\)](#) belangrijk. Deze regeling richt zich op melkveehouders, varkenshouders en vleeskalverenhouders die willen investeren in technieken die de stikstofuitstoot verminderen. Veehouders kunnen aanspraak maken op deze subsidie als de stikstofneerslag van de locatie op Natura 2000-gebieden cumulatief 2.500 mol of hoger is, een drempelwaarde die wordt berekend via de Aerius Check. De meest recente openstelling was van 21 oktober 2024 tot 8 januari '25. De subsidie dekt 80% van de investeringskosten, met bedragen van € 25.000 tot € 600.000 per aanvraag, en een totaalbudget van € 60 miljoen. Bij de meest recente openstelling was er sprake van onderuitputting, met 36 aanvragen t.w.v. € 15,6 miljoen. Voor melkveehouders (12 aanvragen, t.w.v. in totaal 4,5 miljoen) was de enige subsidiabele maatregel de Lelysphere.

De [Milieu-investeringsaftrek \(MIA\)](#) en [Willekeurige afschrijving milieu-investeringen \(VAMIL\)](#) bieden fiscale voordelen voor ondernemers, ook in de landbouwsector, die investeren in milieuvriendelijke bedrijfsmiddelen. Stallen die voldoen aan de Maatlat Duurzame Veehouderij (MDV) komen in aanmerking voor deze fiscale subsidies. De Maatlat omvat meer duurzaamheidsthema's dan alleen ammoniak (ook dierenwelzijn en – gezondheid, klimaat, fijnstof, bedrijf en omgeving en brandveiligheid).

In Fryslân, Groningen en Drenthe is de Investeringsregeling Reductie Stikstofemissie Noord-Nederland, ook bekend als 'Laaghangend Fruit'-regeling van belang.

Daarnaast zijn er de GLB-subsidies (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid), waar in het kader van de maatregel 'Productieve investeringen' subsidies kunnen worden verleend voor bijvoorbeeld mestscheidings- en verwerkingsinstallaties en stikstofkrakers. In het kader van de GLB-maatregel 'innovatie' kunnen experimenten worden gedaan met bijvoorbeeld stikstofreductie. Er zijn in dit kader geen Lelyspheres gesubsidieerd.

Vraag 3:

Zijn direct of indirect (via de RVO) door de provincie subsidies verleend aan agrarische bedrijven binnen Fryslân voor technische innovaties, zoals emissiearme vloeren, waarvan de werking achteraf niet in overeenstemming zijn met de verwachtingen zoals gewekt met de RAV-lijst? Zo ja, om hoeveel bedrijven gaat het en om welke bedragen gaat het?

Antwoord vraag 3:

Via de Investeringsregeling Reductie Stikstofemissie Noord-Nederland zijn geen innovaties met een RAV-code of -factor gesubsidieerd. Dit is een bewuste keuze geweest. De regeling wordt uitgevoerd door SNN.

Binnen het GLB is in 2022 een openstelling voor productieve investeringen geweest waarbinnen subsidie is verleend voor elf emissiearme vloersystemen. In totaal gaat het hierbij om bijna €500k aan subsidie voor de betreffende bedrijven. Bij de laatste openstelling voor productieve investeringen in 2024 zijn deze stalsystemen nadrukkelijk niet meer subsidiabel gesteld door de provincie, vanwege de gerechtelijke uitspraken omtrent de werking van deze emissiearme vloeren.

Vraag 4:

Mochten er door de provincie Fryslân subsidies zijn verstrekt voor niet effectieve emissiearme vloeren dan is er zinloos gemeenschapsgeld verstrekt. Is het College voornemens om actie jegens de producenten van deze niet functionerende emissie arme vloeren te ondernemen?

Antwoord vraag 4:

Dit raakt aan de vraag wie er verantwoordelijk en aansprakelijk zijn voor de niet goed functionerende vloeren (uw vraag 5). Wij zullen onderzoeken in hoeverre deze elf vloeren werkelijk gerealiseerd zijn en in hoeverre ze mogelijk anderszins niet volgens verwachting presteren. Op basis daarvan kunnen we eventuele vervolgstappen overwegen.

Vraag 5:

Wat zijn de consequenties van de achteraf tegenvallende resultaten van de door de agrarische bedrijven die hebben geïnvesteerd in emissiearme stalvloeren ten aanzien van de financiën en de vergunningverlening? Wie is hiervoor naar de mening van GS aansprakelijk?

Antwoord vraag 5:

Het Rijk is systeemverantwoordelijke voor de Regeling Ammoniak Veehouderijen (RAV). Dat de regeling in de praktijk de vastgestelde emissiefactor niet altijd blijkt te kunnen borgen, is deels te wijten aan de onderliggende protocollen en procedures. Daarvoor is het Rijk verantwoordelijk. Of het Rijk daarvoor ook aansprakelijk kan worden gesteld, is niet op voorhand te zeggen.

Vraag 6:

In België heeft het Administratief Team Luchtemissies Veeteelt (AT) twijfels of de Lely Sphere over een langere periode goed blijft werken. Dat heeft gevolgen voor de emissie. De kosten voor de aanschaf van een Lely Sphere zijn aanzienlijk. Deelt GS de zorg van de fracties van GrienLinks en PvdA dat ook de Lely Sphere niet aan de verwachtingen zal voldoen en dat agrariërs hiermee worden 'verleid' tot het doen van investeringen met een zeer hoog risico?

Antwoord vraag 6:

Wij hebben vertrouwen in innovatie, maar hebben aandacht voor de stevigheid van de procedures die een goede werking van innovaties moeten borgen. Innovaties, dus ook de Lelysphere, zouden over een langere periode getest moeten worden, jaarrond en onder reële praktijkomstandigheden.

Vraag 7:

Worden door de provincie Fryslan directe of indirecte subsidies verleend voor de aanschaf van een Lely Sphere? Zo ja, om hoeveel systemen gaat het en om welk subsidie bedrag gaat het?

Antwoord vraag 7:

Hiervan is geen sprake.

Vraag 8:

Mocht er sprake zijn van subsidieverstrekking door de provincie Fryslân voor de aanschaf van de Lely Sphere, is het College dan bereid om deze subsidiemogelijkheid te schorsen totdat onomstotelijk bewezen is dat de Lely Sphere een positief effect heeft op het terugdringen van de stikstofuitstoot?

Antwoord vraag 8:

Hiervan is geen sprake.

Vraag 9:

Welke gevolgen heeft het voor vergunningverlening als de op de RAV-lijst genoemde verwachte emissiereductie lager blijkt te zijn dan waarmee in de vergunning rekening is gehouden?

Antwoord vraag 9:

Er zal dan minder emissiereductie zijn dan verwacht. In de praktijk ligt vergunningverlening op basis van de RAV daardoor al geruime tijd stil.

Vraag 10:

Zijn er vergelijkbare technische innovaties waarmee bij vergunningverlening rekening wordt gehouden en die door de provincie direct of indirect worden gesubsidieerd?

Antwoord vraag 10:

Door de RvS uitspraken van 18 december 2024 worden veel meer zaken dan voorheen (stikstof-)vergunningplichtig, ook voor wat betreft technische innovaties. Aangezien vergunningen op dit moment nauwelijks afgegeven kunnen worden, remmen de uitspraken emissiereductie en natuurherstel *de facto* af.

De realiteit is dat daardoor regelingen zoals de Investeringsregeling Reductie Stikstofemissie Noord-Nederland, met grote budgetten voor stikstofreductie in de landbouw, grotendeels tot stilstand komen, tot er duidelijkheid is over welke zaken wel en welke niet leiden tot een vergunningplicht. Indirect en incidenteel heeft de provincie bijgedragen aan de realisatie van al dan niet gezamenlijke mestvergisters op of voor boerenbedrijven. Bij deze (vaak nog toekomstige) projecten wordt over het algemeen geen gebruik gemaakt van de RAV, maar wordt voorgesorteerd op andere mogelijkheden voor borging. Ook deze projecten worden nu vaak vertraagd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Fryslân,

